

Deres ref.:
201102469

Vår ref.:
86/2011/B

Dato:
4. oktober 2011

HØRINGSUTTALELSE FRA MENTAL HELSE UNGDOM PÅ VÅRE SYN PÅ FORSLAG TIL ENDRINGER I EKSISTERENDE LOVVERK M.M. SOM FREMKOMMER AV NOU 2011:9.

Mental Helse Ungdom er en interessepolitisk og selvstendig barne- og ungdomsorganisasjon. Vi er ikke lenger en del av Mental Helse og takker for at vi er oppført som selvstendig høringsinstans på høringslisten vedkommende sak.

Når det kommer til høringsuttalelsen er den utformet etter disposisjonen i utredningen, og vi kommenterer de punkter vi finner relevant å kommentere. Våre innspill vedrører i hovedsak kapitlene 13, 15 og 16.

Kapittel 13 – Styrking av pasientens selvbestemmelse i psykisk helsevern

Mental Helse Ungdom var høsten 2010 med på å stemme frem Mental Helses historiske standpunkt om avskaffelse av lov om psykisk helsevern. Dette er også hos Mental Helse Ungdom vedtatt politikk. Imidlertid deler vi utvalgets syn på at dette må være et langsiktig arbeid, med mange konsekvenser, både kjente og ukjente, som må bringes på det rene før en slik lovendring kan finne sted.

Kapittel 13.3 – 13.5 – Beslutningskompetanse m.m.

Mental Helse Ungdom stiller seg bak utvalgets forslag om å innføre begrepet beslutningskompetanse fremfor samtykkekompetanse. Dette er særdeles viktig, for å tydeliggjøre både samtykke- og nektelsesaspektene i et slikt begrep.

Kapittel 13.6 – Forhåndserklæring og fremtidsfullmakt

Mental Helse Ungdom kan ikke si seg enige i utvalgets vurdering rundt juridisk bindende forhåndserklæringer. Mental Helse Ungdom er av den oppfatning at pasienter som innehar beslutningskompetanse, må kunne fatte avgjørelser om ønsket behandling i fremtiden, selv om dette skulle bety at pasienten vil komme dårligere ut av det uten helsehjelp enn med. En slik forhåndserklæring må gjelde tvangsbehandling etter behandlingskriteriet, både forverrings- og bedringsaspektet, samt farekriteriet når det kommer til fare for en selv eller andre. Kun ved fare for egen eller andres liv og helse bør en juridisk forhåndserklæring kunne forbigås, da ved dom.

Mental Helse Ungdom står for at menneskets frihet for eget liv i et tilregnelig øyeblikk er absolutt og skal veie tyngst, og skal veie over behovet for behandling når man er ”alvorlig

sinnslidende”. Det å disponere over eget liv er en menneskerett, selv om enkeltmenneskets livsførsel ikke er i tråd med samfunnets oppfattelse av hva en slik livsførsel skal være. En slik juridisk bindende forhåndserklæring må være absolutt, fordi man har bestemt dette når man innehar beslutningskompetanse. Selve grunnlaget for tvang er at man innehar en ”alvorlig sinnslidelse” som igjen kan medføre bortfall av beslutningskompetanse. Det er når en ”alvorlig sinnslidelse” sammenstilt med et bortfall av beslutningskompetanse er tilfellet, at grunnlaget for tvang er til stede, noe som ikke er tilfellet ved et uttalt ønske om noe annet i en forhåndserklæring hvor beslutningskompetansen var til stede, som igjen fører til at selve grunnlaget for tvang er bortfalt og tvang ikke kan utøves.

Mental Helse Ungdom er av den oppfatning at et menneskeliv har absolutt verdi så langt man selv ønsker. Vi erkjenner likevel at menneskets nåtidsoppfatning bør tillegges noe vekt, uavhengig om beslutningskompetanse er tilstede eller ei. Det betyr at hvis pasienten ønsker behandling selv om forhåndsuttalelsen eksplisitt sier at dette er uaktuelt, kan dette vurderes særskilt, og ytes på frivillig basis.

Hvis pasienten likevel er vurdert uten beslutningskompetanse, og ikke rår over eget liv, bør domstolene, og kun dem, kunne overprøve en juridisk bindende forhåndserklæring, men da kun etter fare for egen helse eller andres helse etter farekriteriet. I slike tilfeller bør lovgiver vurdere en mulighet for sykehuset til å fatte vedtak om skjerming, inntil domstolen har fattet avgjørelse om en eventuell overprøvelse av den juridisk bindende forhåndserklæring til sykehusets fordel, da kun etter farekriteriet og ikke lenger enn tre dager. For behandlingskriteriet vil slike forhåndserklæringer være absolutte, uten adgang til prøvelse for domstolene.

13.6.4 – Fermtidsfullmakter m.m.

Mental Helse Ungdom er av den oppfatning at fremtidsfullmakter må lovreguleres og tillates i lov om psykisk helsevern. Med de samme begrunnelser som for juridisk bindende forhåndserklæringer, bør personer med beslutningskompetanse, kunne fatte beslutning om å overdra sine autonome menneskerettigheter til en fullmektig, idet de selv ikke lenger innehar beslutningskompetanse. Dette betyr i praksis at vedkommende fullmektig kan nekte å motta enhver form for tvangsbehandling på vegne av pasienten, da vedkommende har fullstendig beslutningskompetanse på pasientens vegne. Om selve pasienten vil bli bedre eller dårligere, er for saken irrelevant, da pasienten etter loven er beslutningskompetent gjennom tredjeperson.

14.1 – Alvorlig psykisk lidelse

Mental Helse Ungdom er uenig i utvalgets anbefalninger om å endre begrepet alvorlig sinnslidelse til alvorlig psykisk lidelse. Dette fordi begrepet alvorlig sinnslidelse er en rettslig standard. Ved å endre benevnelsen av en slik rettslig standard til en betegnelse som kan forveksles med benevnelsen for generelle betegnelser av diagnoser i blant annet ICD 10, vil dette kunne føre til forvirring i befolkningen over hvem som kan legges under tvang, og vil kunne slå galt ut ovenfor de som har alvorlige psykiske lidelser, men som ikke er psykotiske.

At dette er en rettslig standard er et faktum, men dette kan likevel ikke brukes som argument for å kunne endre benevnningen på standarden, da rettslige standarder beveger seg i takt med rettstilstanden. Dette kan igjen bety at edringen i selve ordlyden, sammenstilt med endret oppfatning i befolkning og hos lovgiver over tid, på lang sikt kan få betydning for hvordan retten og lovgiver tolker og utvikler selve rettsstandarden og dens meningsinnhold.

Kapittel 16 – Kontroll- og overprøvningsorganene

Mental Helse Ungdom stiller seg bak utvalgets forslag til nedleggelse av kontrollkommisjonene til fordel for å gi fylkesnemdene for barnevernssaker m.m. utvidet virkeområde også for kontrollkommisjonenes virkeområde. Det forutsettes at fylkesnemdenes sammensetning av personer med helsefaglig, juridisk og brukerrelatert kompetanse videreføres som i dag. Mental Helse Ungdom støtter også opprettelsen av egne tilsynsråd som ivaretar tilsynsrollen til dagens kontrollkommisjoner, dette fordi dagens kontrollkommisjoner havner i en vanskelig rolle til pasientene når de kan havne i situasjoner hvor de utfordres på avgjørelser i kommisjonen gjennom tilsynsbesøkene.

Mental Helse Ungdom foreslår at det i fylkesnemdene på regionalt nivå, opprettes egne avdelinger med psykiatrisk kompetanse, som er klageinstans for tvangsmidler som i dag er underlagt fylkesmannen/ Helsetilsynet i fylkene, for eksempel tvangsmedisinering. Dette for å redusere antall klageinstanser for pasienter med sammensatte utfordringer, for eksempel rus og psykiatri, fra tre instanser (kontrollkommisjon, fylkesmann og fylkesnemnd), til én instans.

Mental Helse Ungdom forutsetter at oppnevning av brukerrepresentanter til disse fylkesnemdene oppnevnes på fylkesnivå, gjennom fylkesmannen, at fylkesnemdene gis et eget navn når de opptrer i forhold til lov om psykisk helsevern, og at møtene settes ved det sykehus/den institusjon pasienten oppholder seg. Pasientens adgang til nemden må heller ikke være dårligere enn den adgang vedkommende har til dagens kontrollkommisjon. For øvrig stiller Mental Helse Ungdom seg bak NOU 2011:9 og flertallets utkast til lovendring.

Skien, den 4. oktober 2011

Adrian Wilhelm Kjølø Tollefsen
Generalsekretær
Mental Helse Ungdom